

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá helyben	1 „

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogad-
hatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fülvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Késziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap

1874 évi folyamára.

„KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztelőpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

Kolozsvárt, febr. 7. 1874.

(B.) A keleti vasut kérdésében országgyű-
lésünkön lezajlott vita és szavazás meglehető-
sen lehűtötte azoknak vérmes reményét, kik
magokat azon hitben ringatták, hogy ha a pár-
tok össze is zúzódnának, az egyes reform és
anyagi kérdésekben minden konkrét eset alkal-
mával alakulna többé a reformok és anyagi
érdekek célzásról megoldására.

Mi akkor már vést sejtettünk, a mikor
mindenki a fusioról, coalitioról beszélt s egy
ezen az uton alakuló erős pártról álmodozott.

Aggodalmainknak már akkor több-versek
kifejezést is adtunk, elmondván, hogy a Deák-
pártnak nincs mit várni sem fusioról, sem coa-
litióról, hanem maga emberségéből kell a töb-
séget fentartani. Elmondtuk azt is, hogy egy
pártnak ereje, nem csak a számarányban, ha-
nem főleg erkölcsi súlyában keresendő; mit

ha a párt tagjai igen gyakran egymástól el-
térőleg szavaznak, okvetlen elveszt.

Nem akarjuk mi azt mondani, hogy min-
den csekélyebb kérdést pártkérdéssé kell ala-
kitani, hanem állítjuk, miszerint az igen sok
nyílt kérdés, tulságosan heterogén elemeket
gyűjt a pártba, melyek előbb-hátrább magát a
pártot emésztik fel.

Tekintsük a keleti vasut kérdésében tör-
ténket s úgy fogjuk találni, hogy csak az
erdélyi Deák-párti képviselők közül, bele véve
a szászokat is, 26-an nem szavaztak, és pedig
legtöbbszörre olyanok, kik Pesten helyt vannak.

Kérdjük: igazolható-e ezen eljárás? Kér-
jük nem vezet-e az ily eljárás ismétlése a párt
tekintélye megsemmisülésére? Kérdjük várhat-
e a többség ily magatartással kormányától
erélyt?

Vannak, kik a huszonegyes bizottmány-
ba vetik reménységök horgonyát, mondván,
hogy ezen bizottmány képes lesz a megoldan-
dó kérdésekben oly megállapodásokra jutni,
melyek alapján aztán alakul egy erős párt és
ministerium.

Megvalljuk, hogy ezt óhajtjuk, de re-
ményleni nem mernők, mert az oly heterogén
ellemekből összeállított bizottmánytól, mint a
huszonegyes, egyöntetű munkát nem várunk.

De hát vajjon már ott állanánk, hogy
nincs más menedék, mint a népre való hivat-
kozás, vagy egy kivételes állapot.

Talán még nem, még van idő, ha nem is
sok, mely idő alatt a Deák-párt és ministeri-
umnak egyetértve s megalapítva józan democ-
rat és szabadelvű alapokon a legsürgösb teend-
őket, megerősítheti magát annyira, hogy az
asztán bátran szembe nézhet az akadályokkal.

Mi hisszük, hogy a reform-kérdések közt
nem egy van, mely sok port fog felverni ma-
gában a pártban is, sőt nem kételkedünk ab-
ban sem, hogy többeknek a szabadelvű reform-
mok nem fognak tetszeni s azok meg fognak a
párttól válni, de viszont hisszük, hogy ha a
Deák-párt a józan haladás zászlóját kezébe ve-
szí, az ellenzék azon tagjai csatlakozni fognak,
kik szabadelvűek, de nem politikai jongleurók.

Rövidbe foglalva, vegye a kezébe a mi-
nisterium a vezetést, álljon a reformok élére,

s a párt támogassa azokat, az egyesek ne kö-
veteljenek tulságosan sok nyílt kérdést, s még
bele zökkenhetünk a valódi parlamentarismus
kerék-vágásába.

Figyelmeztetjük az illetőket innen a tá-
volból, a hol a parlamentarismus már megszi-
lárdult, a népre való hivatkozás nem jár na-
gyobb szerű rázkódással, a mig nálunk, kivált
ha az új választásokat az országgyűlési pártok
disolutioja előzi meg, kivált a Királyhágon in-
nen egyenesen a szélsőségek malmára hajtáná
a vizet.

Deák-párti képviselőink ne azzal tün-
tesék ki függetlenségüket, hogy nem szavaznak
hanem inkább azzal, hogy vállvetve s tömörül-
ve kísértik meg fentartani azon pártot, mely-
nek köszönheti a haza alkotmányos jogainak
rehabilitációját.

— A képv. ház tanügyi bizottsága febr.
4-iki ülésén mindenekelőtt a múlt ülés jegyzőkönyve
olvasatott fel és hitelesített. Elnök figyelmezteti
a bizottságot, hogy a tárgyalás folytán különösen
két pont maradt fenn utólagos tárgyalásra: a
tanbeosztást illetőleg tantervet illető §. és a zárva-
gákra vonatkozó pontozat. — Molnár a községi és
hatósági közép iskolákra nézve formulázott javaslatot
terjeszt elő, mely így hangzik: „Azon tanintézetek,
melyek törvényhatóság, vagy községi vagyonából és
jövödelméből a törvényhatóság, vagy községi által
felekezeti költség nélkül tartatnak fen, — jövőre
felekezet nélküli iskolának tekintetnek. Azon már fen-
álló felekezeti iskolákra nézve mindazonáltal, a
melyek eddig a törvényhatóság vagy községi va-
gyonából vagy jövödelméből tartatnak fen, avagy
segélyeztetnek, — szabadságában áll az illető törvény-
hatóságnak vagy községnek az eddigi gyakorlatot
továbbra fentartani; de ily esetben a segélyezés a
községi — illetőleg törvényhatósági területén lévő
különböző hitfelekezeti nyilvános iskolák között igaz-
ságos arányban osztandó meg s egytől sem tagad-
ható meg, mig a többi felekezetek iskolái irányában
is meg nem szüntettetik.”

Ezen szövegezést a bizottság elfogadja. Elnök
ezután kitűzi az eredeti törvényjavaslat 5-ik §-át és
pedig először is a kettős csoportosítást javasolja föl-
vetetű.

meit s virágzó gazdasága természetes élvezit, a jók
szeretetétől és tiszteletétől kísérve, fejezhesse be te-
vékeny életét.

1873. december 8-án hajította le fejét az örök
álomra. Ismertebb nevek, nagyobb hatású szereplők,
híreseb s erősebb bajnokai a hazai közügynek voltak
s vannak igen sokan; de a ki egy megtört test-sza-
kadozó hüvelyében ember- s haza-szeretetét, keble
lángolását, szelleme magas röptét jobban, frissebben
megőrizte volna, alig.

—A—

Bécsi levelek.

Február 2.

(Grillparzer és Katona. — „Libussa.” — Magyar
festők művei.)

IV. *)

Egy jól ismert magyar kritikus, kinek tiszta
nagy szeméhez oly rozsló illik az a merev schop-
penbaueri mosoly s kinek ép annyi dicsőség jutott
osztályrészéről, hogy győgyíthatlan kétkedővé válha-
zott, egyszer azzal a hirtel zörgetéssel meg az ablakot
— s mely íróháza ablakát nem zörgetéssel meg? —
hogy Katona József „Bánkban”-ja csupán hazafias
mű, alkalmi dráma, mely csak akkor tetszik és hat,
a mikor a politikai viszonyok kedveznek neki. A
gyémántkiadás könyvecské, melybe éppen elmerül-
tem, ijedten esett ki kezemből s valóban egyhamar
el nem felejttem e meglepetést. Azóta ama szigorú
és mindenestre igaztalan ítélő mindig megfordul
agymban, valahányszor a nemzeti színház játékrend-
jét olvasom, melyből „legjobb tragédiánk” rendesen
hiányzik s ilyenkor az ítélő metsző élet határozot-
tan közönségünk ellen fordítom. Ezt a napokban is-
mét s valóságos kedvteliséssel tettem, a midőn Grill-
parzer halálának második évfordulóját ünnepelték a
bécsiek. előadván a nagy költő harmadik és utolsó

*) Az első három, lapunk tavalyi folyamában jelent meg.
Szerk.

Hosszabb vita után elnök elégnék tartja a fe-
lett nyilatkozni a bizottságnak: kívánja-e megjelölni,
hogy mely tantárgy hol kezdődjék? A bizottság
két részre osztályozást fogadja el. Az alsó 4 osztály-
ra kötelező tantárgyakul fogadtatnak el: vallás, er-
kölcstan, latinnyelv, hol ez már a magyarnyelv, a
németnyelv, földrajz, magyar történelem, mennyiség-
tan, természetrajz, szépirás, testgyakorlat.

— Állambevételek és kiadások kimutatása.
A hivatalos lap közlésezi a pénzügyi miniszterium
közponi számvonosságának kimutatását az állampénz-
tárnál 1873. okt. 1-étől december végéig kezelt
tisztas állambevételekről és államkiadásokról, össze-
hasonlítva azokat az 1872. évi hasonló időszakban
előfordult bevételekkel és kiadásokkal és a 73 ik
évi előirányzat negyedrészevel. E szerint a bevételek-
nél a múlt év utolsó negyedében a tényleges ered-
mény együtt 43,530,575 frt 92 kr, mi összehason-
lítva az 1872. év utolsó negyedének 44,552,997 frt
83 1/2 krnyi bevételeivel, összesen 1,522,421 frt 91 1/2
krrel kedvezőtlennek mutatkozik.

Az 1873-dik évi előirányzat negyed része
37,011,047 frt 25 krt tevén, IV. negyed évi ered-
mény ezzel szemben 6,519,528 frt 67 krral kedvez-
zőbbnek tűnik ki. A múlt év első három negyedében
a tényleges bevételi eredmény volt: I. 23,372,511
frt 43 1/2 kr; II. 28,122,854 frt 84 kr; III. 31 mil-
802,350 frt 31 1/2 kr; az 1873. évi összes tényle-
ges bevétel 126,828,292 frt 51 kr, mely a 148 m.
044,179 frtnyi előiránnyal szembe állítva 21 m.
215,886 frt 49 krnyi hiányt mutat.

A kiadások következőleg vannak kimutatva:
1873. év utolsó negyedében együtt 49,847,222 frt
79 kr, előiránnyal szemben 448,262 frt 4 krral és
az 1872. év utolsó évnegyed eredményével szemben
11,612,383 frt 1 krral kedvezőtlenebb. Az egész
1873. évre előirányzott kiadások összege 177 m.
595,843 frt, tényleg kiadott 188,817,100 frt 97 kr.

— A szász nemzeti egyetem febr. 5-diki
ülésében egy 33 tag által aláírt javaslat került tár-
gyalás alá, melyben egy 9 tagu bizottság kiküldése
ajánlatik, hogy minél gyorsabban felirátot készítsen,
mely a területi felosztásról szóló törvényjavaslat fo-
nyezetével szemben a szász nemzeti vagyon sért-
hetetlenségét hangsúlyozza s felosztása ellen tilta-

hátrahagyott művét, a sokat emlegetett „Libussa”-t
s nekem a függöny felgördültség alkalmam jutott
újra és — ki tudja már hányszor? — heesszes pár-
huzamot vetni ama két tragédia közt, melynek egy
és ugyanaz a tárgya s mégis oly különböz s me-
lyet két hasonló s még is oly annyira más teremő
szellem alkotott.

Mielőtt konboldogító vágyaim a külföldre ker-
gettek (ne értsenek kérem fölré!) s a nálunk még
is jobban virágzó szépirodalomtól elpártolva a par-
lagon heverő képzőművészet szolgálatába szegődtem:
ezzer tervem egyikét egy hosszabb tanulmány ké-
pezte Katona és Grillparzer fölött, egy részletes pár-
huzam „Bánk bán” és „Ein treuer Diener seines
Herrn” közt. E tárgya a legérdekesebb irodalom törté-
néni s a pszichológiai föladványok egyike, melynek
megfejtésére bizonyára még vállalkozni fog valaki.
Ily tanulmány után jobban becsülök Katona reme-
két, melyet a külföld alig ismer s ha ismeri, nem
múltat; és belátók, hogy Grillparzer műve, melyet
jeles drámaának hirdetnek, mennyire elhibázott és
gyöngé! S a két költő életének egybeazonlítása
is érdekes. Grillparzer dicsőségteljes működés után,
egy középszerű vigjátékának csekély hatása fölött el-
komorulva lép vissza s duzzog egész nemzetével,
melynek kegyeletét visszautasítja, mig meghal; s a
magányba vonul Katona is, diestelenül, félre és meg
nem érve! Ez bucsút mond a költészetből s lesz
— mondjuk meg az igazat — iszákos prokátor; az
titkos főlkja számára tovább dolgozik s kétkedő phi-
losophussá válik...

Ennek a titkos főlknek utolsó darabja, mely-
ben tán nagyon is sok a kétkedő philosophia, ké-
rült a napokban színre. A sajátságos költő egy, Fe-
rencz Józsefhez intézett levelében dicsőretet érdem-
lő önértéssel írta egykor magáról, hogy Göthe és
Schiller után a legjobb német drámaíró...
(Vége köv.)

kozzon. A javaslat ellen csak Macelariu és Racu-
ciu szözlött s így egész terjedelmében elfogadtatott.

— A tanügyi bizottság febr. 5-iki ülésében a jegyzőkönyv hitelesítés után, Molnár A. jegyző olvassa a tanügyi bizottsághoz utasított katonai fegyvergyakorlatról szóló törvényjavaslatra vonatkozó bizottsági jelentést, mely az ügy gyorsítása tekintetéből előzetesen hitelesítettik.

Ezután a gymnasium felsőbb 3 osztályára állapítottak meg a tantárgyak a következőkben: hit- és erkölcs, latin nyelv és irodalom, tannyelv és irodalom s hol ez nem a magyar, magyar nyelv és irodalom, görögnyelv és irodalom, német nyelv és irodalom.

Ezután Schwarcz ajánlja, hogy egy általános irodalomtörténet is taníttassék. Pulszky ezt ellenzi, részint mivel 3 nemzeti irodalom részletesen vantanitva és a miveltégtörténelemben amugy is szó van a többi miveltégtörténelemből. Kantz gyakorlati, kívált tanerők és idő tekintetéből nem helyesli; de nines ez más országok gymnasiumában sem. Szathmáry K. is csatlakozik az előtte szólóhoz, mert ő a világtörténelmet amugy is miveltégtörténelem alakjában kívánta taníttatni, miveltégtörténetet pedig irodalomtörténet nélkül lehetetlen, míg egy részletes irodalom felsorolása csak terhelné volna eredmény nélkül. Szilády Áron nem tartja még ezt, mint tantárgyra alkalmast felhasználhatónak, de hiszi, hogy ez legközelebb ki fog fejlődni s ha nem is ily név alatt, föl lesz vehető. Schwarcz erre visszaválaszolja indítványát oly föltétellel, hogy erre kellő tekintet lesz a világtörténelmi tankönyvek megvásárlásánál.

Ezután a többi tantárgyra ment át a bizottság. A bölcsészeti előtanul, Pulszky részletezni kíván s ajánlja a logikán kívül a lélektan is. — Molnár szemben Pulszkyval, ki a 6 ikban akarja kezdeni, csak a 7 ikben kívánja az embertant s a 8-ikban a logikát taníttatni. Schwarz csak a logikát kívánja taníttatni, Szathmáry Molnárral van egy véleményben. Kantz Molnár véleményéhez csatlakozik. Szilády A. Pulszky indítványát pártolja. A bizottság elfogadja mindkét tantárgyat, de csak a 7-dik osztályon kezdve. Schwarcz hazai és általános statistika tanítását indítványozza, de ezt nem fogadja el a bizottság.

Szilády fölveti a kérdést, nem tehetne-e a bizottság valamit jó tankönyvek beszerzésére: a bizottság azt tekintetbe fogja venni. A történelem tanításnál Pulszky ajánlja, hogy egyetemes világtörténelem taníttassék, különös tekintettel hazánkra. Schwarcz külön kívánja taníttatni Magyarország oknyomozó történelmét és alkotmányát. Kantz nem akarja a magyar történelmet tüzetesen beékelni, ezt külön tantárggyal kívánja taníttatni, de nem akar alkotmányt. Molnár is külön akarja a magyar történelmet taníttatni.

Szathmáry elfogadja Molnár javaslatát — Schwarczot azonban elveti. Szilády Áron szerette volna, ha egybuzomba lett volna tanítva a hazai történelem, de az eddigiek ezt már elűzték; figyelemzetet a járvizsga szempontjából a tantárgyak tömegére; kényszerűségből beleegyezik Molnár indítványába. E szerint a bizottság elfogadja az egyetemes történelem tanítását, különös tekintettel az emberi miveltetésre és Magyarország oknyomozó történelmét, tekintettel az alkotmány fejlődésére. Következik a természet- és mennyiségtani földrajz és a geologia elemei, természet- és vegytan, rajz, testgyakorlat vita nélkül vétettek fel.

Észrevételek a magyar kereskedelmi törvénytervezetre.

(A biztosítás ügy specialis törvényt kíván)
(Folytatás.)

VI. Hol a külön törvények már állanak.

Az utolsó csoporthoz értünk, azon államokhoz, melyekben a biztosítást külön és már fennálló törvények szabályozzák. Csak hogy fájdalom, azok száma még csak kettő: Franciaország és Északamerika!

Franciaországban, hogy miként bántak el hajdan a biztosítással az ugynevezett ordonanczok; elég megemlíteni, hogy még 1681-ben egy ilyen az életbiztosítás tilalmát jónak látta megújítani. I. Napoleon kora kezdte méltányosabban fel fogni, a Code de commerce-ban, mi 1807 sept. 10. tételét kössé.

A francziák ezen kereskedelmi törvényt, mely több helyt bevétetett, a kereskedelmi társaságok tárgyalása ötletéből a biztosító társaságokat, mint ilye ket, s azon társaságok és biztosító felek közti törvényt mondhatni csak érinti; még a tengeri biztosítást, mint már akkor is kifejezett biztosítási ágot, (311—436§.) kimerítően tárgyalja, a tűzbiztosításra a Code Civil néhány pontja szolgál irányadón.

Azt, hogy az igazgatóság a társaság üzletiért személyesen és solidariter nem felelőse, hogy a részvényes csak részvénye névértékeig van kötelezve, hogy csak kormányi engedély-alkmány alapján állhat fel: szóval a részvénytársaságok keretét, itt a franczia kereskedelmi találjuk először törvény által formulázva.

E törvényt azon év decz. 21-éről egy minis-
teri szabályrendelet követi, mely azon formákat, melyeket az engedély nyertes megkíván, formulázta: még 1809 apr. 1. és oct. 15-éről kormányrendeletek keltek, melyek a kereskedelmi törvénykönyv egyenesen a biztosító társaságok szempontjából egészítették ki, hogy az élet, tűz, jég, állatbiztosító kölcsönösök, — minthogy részvényesek még nem is voltak — a kormány engedélyezése és felügyelete alatt hatgyattak.

A Code de commerce azon szabványai alatt állt s felett a franczia biztosítás azon időig, míg részvényes társaságok kezdtek előállni: ekkor és ezek számára keletkezett az 1823 máj. 23-ki részvénytársasági törvény, melyet az 1856. 1863-iki ide vágó törvények kiegészíteni törekedtek; mig nem az 1867 jul. 24-iki új társasági törvény nem csak leszorította, de egyszersmind a régi alapot, az engedélykérést és állami felügyeletet, az életbiztosítást ide nem érve, a biztosító társaságokra nézve eltörölte, s a kormányt oda utasította, hogy a biztosítók részére külön társasági törvényt alkossan.

Ezen meghagyás következtében jelent meg az 1868 jan. 22 ki rendelet, mi Franciaország biztosító törvényét képezi: mely első fejezetében a részvényes, másodikba a kölcsönös társaságokat tárgyalja. Melyet, mint Európában egyetlen a maga nemében, jónak látjuk ismertetni.

E törvény egyebekben az 1867 július 24-iki társasági törvény alá vetvén a részvényes biztosító társaságokat, alaptörvényükre nézve azt szabja, hogy ha szintén 200,000 frtnál kevesebbre is tételtek, 50,000 frtnak a constitualas előtt be kell fizetve lenni; a tartalék tőkéhez az évi tiszta nyereség 20%-át rendeli, míg a tőke 1/5-öd részét megűti, s az üzletben fel nem használt pénz fekvőségek, állam, vagy az államtól garantizott értékpapirokba rendeli fektetni, s minden biztosítónak megengedi, hogy a társaság leltárát ne csak megnézze, hanem egy franc letétele mellett annak pártját is követelje. Ez alapján a részvényes társaságokat, kivéve az életbiztosítót, kormány engedély nélkül lehet alapítani, azonban a code de commerce 29—36 §-ai korlátai között. A társaságokat, bizonyos időre választott mandatarusok által rendeli igazgattatni, kik a társaságok kívül álló egyéut is tehernek igazgatóul, de érte felelősök, miért is tőők caution-képen társasági részvényeket kíván, kötelezi őket, hogy ha a tőke 1/5-e elveszett, közgyűlést hivatni össe, s ha e közgyűlés össe nem hivatnék, vagy össe nem jöne, minden részvényes fel van hatalmazva, hogy a társaság feloszlását a bíróságnál követelje, valamint akkor is fel vannak hatalmazva erre, ha a részvényesek száma 7-nél kevesebbre olvadt, felhatalmazza továbbá arra, hogy a nyí részvényes menyi a társasági tőkének 20-ad részét bírja, az igazgatóság ellen a bíróság előtt maga, vagy felhatalmazott által fellépessen. Végre előszámítván az igazgatóság felelősségének eseteit, többek közt, közgyűlés nélkül minden vásári „szerződést” megűti, ha fictiv osztalékokat adnak, egyéni, és egyetemes felelőség alá veti, s büntetéseket pénzben és fogságban szabja meg.

(Folyt. köv.)

Külföldi szemle.

Kolozsvár, febr. 7.

Az osztrák bir. tanács képviselőházának pénzügyi bizottsága igen érdekes és nevezetes ülést tartott. A vallás és közoktatási budget lévő tárgyalás alatt, az innsbrucki theologiai facultásra előirányzott 8400 frt adott élénk vitára alkalmat. A bizottság előadja, Suess indítványozá, hogy a kormány utasíttassék az innsbrucki theologiai facultás feloszlására, melyen tudvalegőleg mind jezsuita tanárok vannak alkalmazva.

Az előadó indítványát támogatta dr. Giskra, ki a jezsuita rendnek jellemvonásait és törekvéseit fejtegette, hangsúlyozva, hogy arra, miszerint az innsbrucki jezsuita tanárok letették az esküt az állam-törvényekre, annál kevésbé lehet súlyt fektetni, mivel a jezsuiták tudvalegőleg a reservatio mentalissal szoktak élni.

A jezsuiták mellett szólott Lienbacher, ki nem tartá igazságos és méltányos dolognak, hogy a budget tárgyalás alkalmából feloszlattassék ez intézet. Ha mindazokat ki akarnák zárni az oktatásból, kik a syllabust és az encyclikát kötelezőeknek tekintik, akkor — ugymond — Ausztria valamennyi theologiai tanintézetét be kellene zárni. (Giskra közbeszólt: Akkor zárássák is be valamennyit!)

Stremayer cultusminiszter a facultás fentartása mellett szónokolt, mint mely a legáltalánosabb Innsbruckban. A jezsuita tanárok mind letették az esküt az állam törvényekre, azon kívül az általában érvényben lévő törvényes formák is megtartattak velők szemben. A tanárok mellett alkalmaztatnak volna, szigorú vizsgálatokat állottak ki sat.

Dr. Giskra azt feleli a minis-ter nyilatkozataira, hogy azok, valamint a kormány egész eljárása a facultással szemben homlokegyenest ellenkezik a képviselőháznak már ismételt hozott határozataival. Nagyon feltűnőnek találja, hogy a kormány éppen e kérdésben magyarázza vagy ismeri félre a parlament intencióit; a ház nyíltan és határozottan ki-

mondotta s e felett senkinek sem lehet kétsége, hogy nem kíván Ausztriában a jezsuitizmusnak ily névnyeltelepet alkotni, nem hajítja és legkevésbé sem hajlandó az adózók pénzeit ily névny iskolákra kiadni.

Dr. Suess előadó erre kifejté, hogy itt az államnak egy szerlelt veszélyes és jól fölszerelt ellenséggel van dolga. Felolvass a bizottsági tagok legfeszültebb figyelmétől kisérve egyes pontozatokat a jezsuita rend alapszabályaiból, melyek az eliszonyodás hangjaival fogadtatnak. Továbbá a theologiai tankönyvekből is olvas fel egyes mutatóványokat és elvi tételeket, melyeket az innsbrucki jezsuita tanárok tanítványaik lelkébe csepegtetnek.

Mi az innsbrucki theologiai facultás hallgatóinak számát illeti, tavaly több mint 200 hallgatóval bírt, e számból alig volt 60 osztrák születésű, a többi mind külföldi.

Az innsbrucki jezsuita intézetnek legalább az ezéja, hogy Svájc, a rajnai tartományok és Észak-németország számára jezsuitákat képezzen ki, osztrák állampolgároktól pedig nem lehet kívánni, hogy ily célokra pénzzel adózzanak. Igaz, a jezsuita tanárok tavaly agusztsban egy császári rendelettel nevezettek ki végleg, de e rendelet hivatalosan nem tételtek és ez is egygyel több ok arra, hogy a theologiai oktatás ne hagyassék a jezsuiták kezében — Végre szónok Giskra felszólalása értelmében és tekintve azt, hogy nem tudni, mikorra lesz szentesítve a budgettörvény, indítványozza, hogy az innsbrucki theologiai facultás említett költségének esedékes része csak f. 6. július végéig szavatassék meg.

Ezen indítvány aztán egy hat. javaslat kíséretében melyben a kormány felhivatik, hogy az innsbrucki theologiai facultást feloszlassa, három szavazat ellenében, az összes bizottság által elfogadtatott.

Az olasz külgügyminiszter, Visconti Venosta a külföldi olasz követekhez a pápaválasztás szabadságára vonatkozólag, következő körjegyzéket intézett: „Róma, jan. 1. 1874. — Az egyház kormányzatára nézve igen fontos esemény ment végbe közelebb a vaticában. A pápa, ki eddig vonakodott bibornokokat kinevezni, decz. 22-én 12-ét, hat külföldit és hat olaszt nevezett ki. Az utóbbiak között van egy jezsuita és ágostonrendi barát.

Nem fogom fejtegetni a hír szerinti okokat, melyek a pápát e határozatra bírták. Tudom, hogy nemely kormányt bizonyos befolyás illet ily magas kinevezéseknél. De a mit konstátálnom kell az, hogy az olasz kormány semmi befolyást nem gyakorolt a bibornokjelöltek egyike vagy másika mellett vagy ellen. A sz. atya részünkről teljes cselekvési szabadságot élvez. E pontban egy, mint püspökök kinevezése, bullák, brévék és encyclikák közrebucátásánál az egyház feje, mint korlátlan souverain teljes szabadságot élvez.

A dec. 22-diki consistorium titokban tartott meg s mi saajáljuk, hogy a régi szertartásoktól eltérés történt a bibornokok kinevezésénél. Róma város viszonyaiban semmi sem jogosít föl a felterésre, — mintha a lakosság nem fogadta volna tiszteletteljesen az új bibornokokat. (Már mire való ez a szabadság?)

Ez alkalommal a pápa kifejté, hogy egy conclave esetén mindenesetre szükséges meggátolni, hogy az egyház ellenségei befolyást gyakorolhassanak utóda megválasztásánál. E nyilatkozatot most fölhasználja V. Venosta, hogy az olasz kormány álláspontját jelezze szemben a pápaválasztással.

A kormány magatartása az 1871. május 13-ki törvény által van előírva. — E törvény 5. cikkelye így szól:

„A pápai szék megürülése alatt sem bírói, sem politikai hatóság nem korlátozhatja a bibornokok személyes szabadságát semmi ürügy alatt. A kormány intézkedni fog, hogy a conclave vagy a conciliumok gyűléseit minden kívülről jövő háborgatástól megővje.”

A 7. cz. hozzá teszi: Semmiféle közhivatalnok vagy rendőrgyök hivatalos cselekvények teljesítése végett nem léphet be a pápa rendes, vagy esetleges lakásába, palotájába, sem a conclave vagy a concilium gyűlésébe, a nélkül, hogy erre a pápa, concilium, vagy a conclave engedélyt bírná.”

Végre a 10. cz. így hangzik: „A papok, kik római állásuknál fogva részt vesznek a pápa egyházi hatalma gyakorlásában, e minőségükért sem nyomozás, sem felügyelet alá nem vétethetnek a hatóság részéről. Minden idegen, ki Rómában egyházi méltóságot visel, oly oltalomban részesül, minőben az államtörvények szerint minden olasz polgár.”

A törvény ezen rendeleteit a kormány szigoruan megtartandja s így a conclave teljes szabadsággal működtethetik, államtörvények biztosították souverainitását és felülhelyezték a párt-csapongásokon. Semmi aggályra tehát nincs ok.

Bárkik álljanak is majdan az olasz kormány élén, mikor a conclave összeülend, kötelezőségeket, melyet a törvény elejébe szab, teljesítendik okvetlenül. — Előadja ismételtén V. Venosta, hogy az egyház teljes szabadságot élvez, bibornokok, érsekek, stb. járnak kelnek külföldről Rómában, (pl. közelebb Eullen, Bounehosé stb.) a nélkül, hogy a kormány legkevésbé is törődnék ott létök czéljával. Az egyház és ennek feje minden egyházi func-

tiót szabadon gyakorol. „Minden értelmes ember tudja — ugymond — hogy a pápaság vagy egyházi intézménye nem nélkülöz semmi szükséges szabadságot.

A rend, béke és szabadság minden nyomástól jöjjön az felülről vagy alulról, nem fog hiányozni tehát a conclavénak. Azon szabadsággal, melylyel a pápa legújabb intézkedését is tette, birni fog azon gyűlés is, mely hivatva lesz sz. Péter utódja megválasztani. Hihetőleg több év választ el azor időponttól, melyről itt említést teszek. De nem felesleges a 12 bibornok kinevezése alkalmából megmutatni, hogy a szent collegium Rómában canonai formák mellett ép oly biztossággal, méltósággal és békével teljesítheti fontos hivatali teendőit mint az ezelőtti conclavé. — Fogadja stb. — Visconti Venosta “

Kimutatása.

Felső-Fehérmege területén gyűjtött segély-adományoknak a cholera járványban elhaltak után maradt szegény özvegyek és árva felsegélésére.

Schäldorf községe 1 frt. 50 kr. Salko községe 1 frt. 50 kr. Rovás községe 1 frt. 20 kr. Bolya községe 1 frt. Bolyából egy valaki 75 kr. Mihályfalva községe 1 frt. 50 kr. Ingodály községe 40 kr. Isztina községe 50 kr. Sz. Péterfalva községe 40 kr. Nucset községe 70 kr. nucseti Juon Natanaín 50 kr. kornecezi J. Haranek Gärtner 20 kr. kornecezi Auton Mudranek 50 kr. kornecezi Jum Columant 20 kr. kornecezi Csiki András 20 kr. kornecezi Juon Áron 20 kr. kornecezi Lázár Poppa 10 kr. kornecezi Juon Florea Antiate 20 kr. F. Gezéi községe 4 frt. f. gezéi Juon Béla 1 frt. f. gezéi Pípos Ferencz 1 frt. f. gezéi Áron Trobb 50 kr. f. gezéi Lévi Glik 50 kr. f. gezéi Simó József Glik 50 kr. Veseörd községe 5 frt. Alsó-Gezés községe 4 frt. Bükösi k. körjegyzőség 1 frt. 6-ujfalusi körjegyzőség 2 frt. Peteki Kölönte József 25 kr. peteki Nagy Sándor 10 kr. peteki Benkó Sámuel 10 kr. peteki Szörcsei Károly 10 kr. peteki Bíró János 10 kr. peteki Nagy András 10 kr. peteki Bíró István 10 kr. peteki község pénztára 1 frt. Zombor község pénztára 1 frt. Pálosi Nikulai Ruszu 10 kr. pálosi Nikulai Kodrea 10 kr. pálosi község pénztára 1 frt. 15 kr. a. rákosi Nagy Sándor lelkész 48 kr. a. rákosi Bartok Albert lelkész 43 kr. a. tákosi Kis István k. jegyző 50 kr. a. rákosi község pénztára 3 frt. Datki Ferenczi Áron lelkész 50 kr. datki Penygei Mihály 50 kr. Ölt Bogát községe 1 frt. Mátéfalva községe 1 frt. Longodári g. n. e. egyház 3 frt. Longodari pénztár 2 frt. longodari Simion Zsantsu 80 kr. Hidegkut pénztára 1 frt. 80 kr. Királyhalma pénztára 2 frt. Hévízi Lengyel Mihály 50 kr. hévízi Bernád Mihály 1 frt. hévízi Kaba István 10 kr. hévízi Gutenau Károly 5 frt. hévízi Brettyei Pál 80 kr. hévízi id. Beichen József 50 kr. hévízi Fridman János 10 kr. hévízi Fridman Mózes 50 kr. hévízi Mózes Mihály 50 kr. hévízi Bernád Farkas 10 kr. hévízi Petre Mózes 10 kr. hévízi egyes lakosoktól 1 frt. 70 kr. Voldorf Apáthy Vincze 1 frt. volderfi Bíró Albert 40 kr. volderfi Boér 10 kr. volderfi Sipos István 10 kr. volderfi Széki Lajos 10 kr. volderfi Nyájos György 10 kr. volderfi község pénztára 1 frt. Mohábol Csiki József 1 frt. 50 kr. mohai Benkó József 50 kr. mohai Somogyi György 10 kr. mohai Máthé Zaharia 10 kr. mohai Dumitru Merdán lelkész 10 kr. mohai Aros István 5 kr. mohai Béres Mihály 5 kr. hidvégi Jordáti Zahariás 10 kr. hidvégi Golstein Herman 10 kr. hidvégi Kónya Domokos 20 kr. hidvégi Golstein Mina 10 kr. hidvégi Both György 10 kr. hidvégi Nagy Ráki 10 kr. hidvégi Szaniszló György 5 kr. hidvégi Zakariás Miklós 10 kr. hidvégi Boér Miklós 20 kr. hidvégi Eugenius Jánosné 5 kr. hidvégi Deák László 10 kr. hidvégi Ajtán György 10 kr. hidvégi Braun József 10 kr. hidvégi többektől 1 frt. 30 kr. hidvégi Rusz János 10 kr. hidvégi Dávid György 5 kr. hidvégi Henter Gábor 1 frt. hidvégi Nagy Sándor 1 frt. hidvégi Jordáti Zakariás 1 frt. hidvégi Ilyés Tamás 1 frt. Erzébetvárosi Szaboszai Károly 1 frt. Bolyai Morseher Károly 1 frt. Héjasfalvi Jomovics Zaharia 50 kr. O. lyánfalvi Mohai József 50 kr. Keresdi Dándorf János 60 kr. Hidvégi Butak József 50 kr. hidvégi Deák László 50 kr. Hévízi Péterfi Sándor 1 frt. Hidvégi Ajtán György 50 kr. Peselneki Poca Gyula 50 kr. peselneki Popovics Gyula 20 kr. peselneki Jankó András 20 kr. peselneki Opra Pál 20 kr. peselneki Jankó Dánesné 4 kr. peselneki Opra István 7 kr. peselneki Kelemen János 5 kr. peselneki Dávid Imre 6 kr. peselneki Reményik Gábor 4 kr. peselneki Benkó Andrásné 10 kr. peselneki Solyom Venczel 4 kr. peselneki Solyom Ádámné 4 kr. peselneki Donát András 4 kr. peselneki Poca János 50 kr. Szárospataki Poca Farkas 30 kr. szárospataki György András 15 kr. szárospataki Lukács Teréz 10 kr. szárospataki György József 5 kr. szárospataki Bartok Antal ifj. 5 kr. szárospataki Bartok Antal id. 4 kr. szárospataki Székely Mihályné 5 kr. szárospataki Gligor Mihály 5 kr. szárospataki Mike János 10 kr. szárospataki Bara Ferencz 8 kr. szárospataki Bara György 10 kr. szárospataki Domokos Ferencz 50 kr. szárospataki Opra János 4 kr. szárospataki Csűrulya Julia 4 kr. szárospataki Antal Ferencz 3 kr. szárospataki Kerecsi Ferencz

10 kr. szározpataki Hájja István 10 kr. szározpataki Szabó János 8 kr. szározpataki Kerezi János 5 kr. szározpataki Szabó Lukács 10 kr. szározpataki László Antal 6 kr. Karatnai Kőnczei Albert 20 kr. karatnai Bartok Zsigmondné 6 kr. karatnai Debreczy Károly 10 kr. karatnai Benedek 10 kr. k. Vajna László 10 kr. karatnai Rodo Károly 10 kr. karatnai Máthé Barabás 10 kr. karatnai Jankó Ferencz 10 kr. karatnai id. Bodo Ferencz 10 kr. karatnai Janko Károly 4 kr. karatnai Kun Irma 30 kr. karatnai Jan. kotska 20 kr. karatnai Tatár 20 kr. karatnai Bodo József 10 kr. karatnai egy valaki 10 kr. Peselneki Ábróhám Mária 10 kr.

Összesen gyűlt be 87 frt. 21 kr.

Nyilvános köszönet.

Helybeli „Társalkodók” 1869 január 31-én tartott gyűlésében ígéretet tett, miszerint igyekezni fog tagjait arra bírni, hogy minden biztosításait a „Victoria” biztosító intézet által eszközöljék.

Ezzel szembe a nevezett intézet kötelezte magát, hogy a tiszta díjakból, tűzárt 10%, és jégárban 5%-ot fog társalkodóknak juttatni, a mit 1869 elejétől, 1873 végéig pontosan teljesített is, a marosludasi útnyöke útján, mi által „Társalkodók” ez ideig 600 frttal jóval felül haladó összeggel gazdagította meg.

Kedves köteleseget teljesített, midőn a „Victoria” biztosító intézetnek, ezen lovagias eljárásért, a mai gyűlésünk határozata nyomán nyilvánosan is köszönetet szavazunk s nem csak hasonló cél érdekében, hanem különben is ezen derék biztosító intézetet, a nagyérdemű közönség érdemelt pártfogásába ajánljuk.

Teljes tisztelettel, a „Társalkodók” nevében

Maros-Ludas, 1874. febr. 1. *)

Bethlen Géza, Nyárádi Dénes

elnök. jegyző.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Budapest febr. 7. 10 ó. 40 p. d. e.

Érkezett febr. 7. 1 ó. 2 p. d. e.

Az országgyűlés mindkét háza ma ülést tart; a főrendek a keleti vasut ügyét tárgyalandják, a képviselőház a kérvényi bizottság jelentésével fog foglalkozni.

Az angol képviselőválasztások nagyobb részt befejeztek; 420 választás közül 227 conservatív, 191 liberális, eazel a liberális párt megbukott. Gladstone kormányával együtt s még a parlament megnyitása előtt beadja lemondását.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, február 7. 1874.

— Az erdélyi múzeum-egylet tudományos folyóirata, az „Erdélyi múzeum”, e hó elsejével kezdte meg pályáját. Az első szám mind tartalma, mind külalakja által előnyösen ajánlja magát. A lap élén „a szerkesztőség mutatja be magát az olvasó közönségnek.” Ebben a szerkesztő, Finály Henrik, a folyóirat irányát, fíladatát, s keletkezésének indokait körvonalozza. A második cikket, L. G-től, Philippon M. „Heinrich IV. und Philipp III. die Begründung der fromtsischen Übermacht in Europa” című könyvét ismertet, illetőleg mutatóványt közöl belőle, IV. Henrik diplomatiájáról. Ezután h-h. Eszrevételeket tesz Petőfi összes műveinek kritikájához, cikkek bekezdésekben teret is adván Petőfi összes 31-től műveinek kritikai beosztására. Végül dr. Entz Géza adja Agassiz életének és működésének vázlatát. A másfél sűrű ívre terjedő lapot apró közlémények s a szerkesztőnek a munkatársakhoz intézett kérése zárja be s így, mint e vázlatos bemutatásból is kitetszik, a legrazabb reményekkel nézhetünk a derék folyóirat jövője elé. Még csak annyit, hogy a hovenkint egyszer megjelenő folyóiratot a múzeum tagjai — 20 kr. postadíj beküldéséért — ingyen kapják, míg a nem tagok 1 frt 15 krnyi, valóban az ajándékozásig olcsó árért szerzhetik meg. E folyóiratot aztán kiegészíti az egy ives füzetekben megjelenő Évkönyv, mely egyes értekezéseket fog tartalmazni. Talán felesleges is lesz a múzeumot öszintén üdvözölnünk a magyar tudomány érdekében tett ez njobb áldozatáért, a magyar művelődés barátjait pedig melegen fölhívunk a derék vállalat s egyáltalán a múzeum buzgó támogatására.

— A korcsolyázó egylet ma tartja táncvigalmát a redout teremben. A jégpályának annyi szép és bájos téli virága van naponként a sátoári tó jégtekőjén, hogy nem kétkedünk arról, miszerint e bál akár dísz, akár látogatottság tekintetében méltán versenyre a siker pálmájáért az idény legjobban sikerült vigalmaival. A tavon a hóhelyek fehér bimbója, a redout termében, remélik, a jó kedvű fest piros rózsákat szepőink arczaire. A farsang uralma immár csaknem utolsó perceit éli, s így a bá-

lozóknek szép alkalma nyílik ma este minél több élvezet meríteni Carneval öröm kelyhéből.

— A kolozsvári kir. tud. egyetem orvosi karának pár tagja — mint halljuk — a Rokitánszky ünnepély alkalmából Bécsbe fog utazni.

— Bálaink kronikájában hagyományos szokás volt, hogy a farsang idénynt a jótékony ügyelet nyissa meg egyik álarozos báljával mintegy bevezetül. Talán ezen bevezetés elmaradása oka az, hogy ez idényben adott eddigi bálok kevésbé népesek, kevésbé élénkek voltak. Eddigi gyakorlatból ítélve teljes határozottsággal bátorodunk megjövendőlni, hogy a Nögyelet f. hó 12-én rendezendő álarozos bálja ez idényben is a legnépesebb és legkiválóbb leend s csak azt sajnáljuk, hogy a jó kedvű élesztésére már kissé későre adatik.

— A belvárosi gyermekkert választmánya, mint annak idején irtuk volt, kérelmet intézett az oktatásügyi miniszter urhoz, hogy az egylet kebelében felállított „gyermekkertésznőket képező intézet” költségeihez, az ily célokra megszavazott összegből segélylyel járuljon. A kérelmet az egylet egyik elnöke Szász Domokos nyújtotta be a miniszterhez s mint örömmel értesülünk, eljárása sikerhez vezetett. A segély, már is javában működő intézet részére, melyben 12 gyermekkertésznő nyer oktatást, ezer ötszáz forintot tesz, sőt arra is kilátás van, hogy az oktatásügy a gyermekkert adósságai törlesztésére is tetemeesebb ksmat nélküli kölcsönt nyújt. Üdvözljük a derék egyletet a fáradhatatlan tevékenység terén s bizton hiszük, hogy Kolozsvár értelmes közönségének áldozatkészsége és a nemzeti kormány tapintatos támogatása a legrazabb gyümölcsöket termi a köznevelésnek ügyének.

— Kolozsvár városában, a katonai s az orsz. kórház halottaijal együtt, az elmúlt január havában, 140-en haltak meg. Ezekből halva született a férfineimből 1, a nőneimből 3, összesen 4; kiskorúak a férfineimből 35, a nőneimből 38, összesen 73; nagykorúak a férfineimből: 40, a nőneimből 25, összesen 63. A különféle betegségek közül leginkább a hólyagos himlő uralkodott s e betegségben meghalt kiskorú (többnyire be nem oltva) 41, nagykorú 12, összesen 53.

— A porosz országgyűlés febr. 5-én Bismarck hg. által a császár nevében megnyitott. A trónbeszéd megállapítja, hogy Németország politikai ujjászervezésének szabályozása lényegében befejeztetett, és az összes törvényhozás csaknem kivétel nélkül keresztül vezetett; a régi nemét tartományok, melyek előbbi háborúk által Németországtól elszakítottak és a frankfurti béke által ismét egyesítették, először vannak rendszeresen képviselve. A trónbeszéd megemlíti a katonai törvényt, mely némileg eltérő szerkezetben a legutóbbi országgyűlés előterjesztett és mondja: a német véderőnek erős szervezését nevezetesen ama főtekinet teszi szükségessé, hogy az állam terület függetlensége és a szellemi s gazdasági erők békés fejlődése megóvassék. A trónbeszéd továbbá több törvényjavaslatot helyez kilátásba, nevezetesen az államszék felállítását és a biroi almi sajtótörvényt illetőleg mely utóbbi az igényeket, melyek a sajtó általi szabad véleménynyilvánításnál jogosan támaszthatók, öszhangzásba fogja hozni azon követelményekkel, melyek ezen szabadsággal való visszaélés fékezéséért sürgetik; az iparrend tárgyában berjesztendő novella a munkaadók és munkások között felmerülő meghasonlások kiegyenlítését egyszerű eljárás alapján biztosítja és a munkások szabad akaratára ható jogtalan befolyásoknak és szerződésesegségeknek elejét fogja venni. A trónbeszéd constátálja, hogy a múlt évi államháztartás eredménye jelentékeny többletet felmutat. A külügyekre térvén át, azok azon meggyőződésre jogosítanak, hogy a külkormányok mind állhatatosan azon vannak, hogy a békét fentartsák és nem engedik magukat semminemű a béke megzavarására ösztölő párttörévések által kölcsönös bizalmuk tekintetében térvénybe vezetetni. — Hatalmas békeszerető és egyénileg egymáshoz közel viszonyban álló fejedelmek találkozás és Németország örvendetes összeköttetéseit történeti hagyományok folytán velünk barátságos lábon álló népekkel, a császársban erős bizalmat érlelnek meg a béke biztosított fenmaradás tekintetében.

— Földrengés. Laibachból jelenti egy távirat, hogy Naszenfuszban e hó 2-án és 3-án földingásokat éreztek.

— Szárhegyi márvány. Izsó szárhegyi fehér márványból készítette el Arany János mellszobrát s ez az első szobor, melyet tiszta fehér márványból állítottak elő, miután az a márvány, melyet Ferenczi használt, barnás foltokban gazdag. Izsó szobrászati művekre kiválólag alkalmasnak tartja a márványt, mely keményebb a karrarainál és szépség tekintetében sem enged annak. Mikor ipár év előtt Gyergyóban járt, akkor lett figyelmes a szép köre, melyből ott meszet égetnek s kandallóknál, ajtóramáknál és szobatalajnál használják. Egy kis életrevalóság mellett azonban, Irja az E-r, használhatnák egyébre is, és jó jövedelem csurrnára utána, miután faragványokra oly igen alkalmas. Megemlítjük még, hogy a kormány megbízásából most Izsó Szalay László mellszobrát is dolgozik, mely szintén a múzeumban fog elhelyeztetni.

— Csegez községében f. é. január hava 25-én éjjeli 11 és 12 óra tájban, falusbíró Magyarosi Istvántól, mialatt gyűlésbe volt, háza ajtaja és pénzes ládája feltörésével 239 frt saját pénze, és a községi pénztárból 30 frt összesen 269 o. é. frt oroztatott el. Az ottan székelő dultóbiatos Csongvay Lőrincz ur ezen bűntényről körülményes tudomást véve, nem siette el a dolgot, hanem okos hallgatással bővebb adatokat szerezvén, azok alapján f. február hava 2-án Toroczóra csendörök után irt, s azonnal Osvád Henrik vezetése alatt Eperjesi János és Názárt Guztáv csendörök a községbe megjelentek: dultóbiatos ur jólkigondolt elintézése folytán a gyanus elfogatóván, az elorozott pénzből néhány perc múlva estéli 10 óra tájba 1 darab 100 frtos, 2 darab 50 frtos bankjegyek a Fedor János házába a fogas megett szerencsésen megtaláltattak; ezen kívül más lopott tárgyak is. A jólvezetett nyomozat rendén még 1 drb. 5 frtos is megkerült, de 64 frt már elpazaroltatt, melyből a tettes F. M. be is vallotta nagyobb részét, hogy hová és mire költötte el. A tettes bekísértetett a tordai kir. járásbíróshoz, s mint megromlott fiatal embert a t. bíróság figyelmébe ajánljuk, s még azon körülményt is, hogy ezen tettes két gyújtás, és más lopás elkövetőjét is, minden kényszerítés nélkül bevallotta. M. J.

— Borzasztó gyilkosság. Kővárvidékről írják: Egy nagy igaztosságot szült, borzasztó eset történt közelbb vidékünkön Révkörtvélyes községében. Mult hó 30-áról 31-ére virradóra egy csapat (10—15 tagból álló) ember berontott Filep Lajos zsidó lakoshoz. Először a házi gazdát rohanták meg, s baltákkal és más verő eszközökkel kegyetlenül öszszevagdosták. Filep Lajos ajtódre bukkott s úgy tetette magát, mintha meghalt volna. Erre aztán békében hagyták, hanem most némán kellett tűrnie neje, két éves kis leánykaja és 17 éves fia meggyilkoltatását, kik előtte véreztek el. A két éves lánykát agyonütve az ablakon dobták ki, a 17 éves fiut egyszomszéd telek kerítésé mellé huzdolták. Filep Lajos kisébeiből annyira a mennyire fölépült, a vizsgáló bírónak körülményesen elbeszélte a borzasztó esemény részleteit, az egyéneket is megnevezvén. Belbe János albiró a helyszínen erőlyesen folytatja a vizsgálatot. Való, hogy a betörők, a gyilkosság bevégezéével, pénz és egyéb házi dolgokat is eltulajdonítottak, mindazonáltal itt mindenki, a ki a körülményeket ismeri, nem valószínűsíti rablógylkosságot, hanem a nép bosszuját látja e borzasztó esetben. A nép ugyan rendkívül fel van bűszülve néhány zsidó ellen, kik az uzoratorvény eltörlését tulságosan hasznukra foraitván, a nép nyomorával épen nem látszanak törődni.

KÖZGAZDASÁG.

(Folyt. az előző lapról.)

A szász által a vaj sulya kevés %-et növekszik, mivel a következő megdolgozással minden folyadék a feloldott sóval együtt kiszűrődik, magával hozva mindazon alkatrészeket — tejcukor, sajtanyag, — melyek a vaj ideje korai megromlásának okai. Ezek közül minthogy a vaj élvezéskor — ételben úgy, mint nyersen — mindig megszűntik, sokkal jobb azt, a só egyenletes eloszlása végeit akkor tenni, midőn meggyurjuk. A vaj-fogyasztó közönségnek saját érdekében áll, e résbeni alaptalan előítéletét leküzdeni. Ezt nem is lesz bajos tenni, mi helyt meggyőződik arról, hogy a sózott vaj mindig lehet oly jó, mint a sózatlan, és hogy sózatlan és mégis jó vajat — különösen melegebb évszakokban — eltartani vagy távolabbra szállítani nem lehet.

Százra tökéletesen tiszta finomra őrölt és száraz só használjunk, azt az első gyuráskor, részleteként jól öszse kell elegyíteni a vajjal, az egész tömeget állani hagyjuk azután mindaddig, míg gondoljuk, hogy a só a vajban felolvadt már. A só viz a vajban maradt savóval együtt a másodszori gyuráskor mind kiszűretik; ekkor újból meg lesz sózva és jól megdolgoztatik. A hires newyorki „Fancy” vaj a közönséges módon készítettik ugyan, de kidolgozásánál arra fordítatik különös figyelem, hogy a sózás után összegyűlt minden nedvesség a legnagyobb gonddal távolítottassék el. Erre egy mous-selinbe-göngyölt szivacsot használnak, melynek azonban finomnak és tisztának kell lennie: ezen szivacs segítségével, minden legkisebb vizessepp, mely lefolyni már nem képes, felszívatik a szétterített vajból és így eltávolítottatik. A kész vaj tökéletesen száraz tapintatu; jobb és szebb színű nem lesz ezen kezelet által vaj, azonban hosszabb ideig eltartható friss állapotban. Sulya 1%-et apad ugyan, de értéke 5-10 %-tel növekszik.

A só mennyisége a közönség ízletétől függ; fontonként 1—2 lat vagy 2—5% között váltakozik rendszeren. Igen jó ízű lesz a vaj, ha 2—5% sósó körül 1/4—1/2% finomra tört cukrot is vegyitünk közébe.

Miután téli takarmányozás mellett a vaj rendszeren egészen szintelen, azt sok helyt festeni szokták. Legártalmatlanabb festanyag, a sárga répa nedve; ha a kópülés előtt egy kávéskanálnyit, tisztán kisajtolt répa levét elegyitünk 5 kupa tejfelbe, igen szép sárga színű vajat nyerünk. A sáfrányt, orleáns szintén használják festésre; a sáfrányból gyenge kivonatot készítenek, az orleáns ellenben

rendszen lugban feloldván, előbb a sőt és így közvetve a vajat festjük.

A vajból a netalán jelenlevő idegen testeket szűrt, faszálkákat stb. gondosan ki kell szedni; ha a vajfőű vagy szórókéssel, egy tompa fűrészalaku fogakkal ellátott eszközzel a vajat széttiben hosszban jól keresztül dolgozzuk, úgy az teljesen tisztas lesz.

(Folyt. köv.)

Kimutatás

a bethleni takarékpénztár forgalmáról 1874. jan. havában.

Bevétel:

1873. decz. 31-én pénzkészlet 1221 frt 39 kr, betétekből 28 t. u. 11387 frt 85 kr, visszafiz. váltókból 27636 frt — kr, kötvényekből 55 frt 75 kr, kamatokból 779 frt 47 kr, különf. díjakból 242 53 kr, visszleszám. váltókból 6500 frt — kr, alap-tókból 1240 frt — kr, beiratási díjakból 74 frt — kr, megtérített üz. költségekből 4 frt — kr, házborból 25 frt — kr, ért. papirokból 49 frt 91 kr, államilletékekből 30 kr, előlegekből 180 frt — kr, betéti könyvdíjakból 1 frt 60 kr.

Összesen 49397 frt 80 kr.

Kiadás:

Kivett betétekből 28 t. u. 6473 frt 27 kr, leszám. váltókból 25883 frt — kr, visszlesz. váltók kamataiban 185 frt 66 kr, kifiz. osztalékokban 16 frt — kr, üzleti költségekből 25 frt 40 kr, tiszti fizetésekben 93 frt 66 kr, napi biztosít díjakban 5 frt — kr igazgatási számlákban 400 frt — kr, ért. papirokban 75 frt 93 kr, elhelyezményekben 5000 frt — kr, jan. 31-én pénzmaradvány 4689 frt 88 kr.

Összesen 49397 frt 80 kr.

Bethlen, jan. 31. 1874.

Bernády Dániel, Csűrös József, Biró Gyula.

Kimutatás

a kolozsvári kisegítő pénztárlegyet forgalmáról Január havában 1874,

Bevételek:

1. Pénztármaradék a mult hóról 58,920 frt, 91 kr, 2. Betételek után 123,195 frt, 42 kr, 3. Kamat, feldij és váltódij 12,022 frt 88 kr, 4. Bélyegdíjakban 424 frt 50 kr, 5. 1874 esetben visszafizetett kölcsön 631,830 frt 2 kr.

Összesen 826,393 frt 73 kr.

Kiadások:

1. 1365 esetben kölcsön 563,062 frt, — kr, 2. Tiszviselői fizetése 1069 frt 99 kr, 3. Irodai kellékekre 123 frt 43 kr, 4. Bélyegre 500 — kr, 5. Kamat 91 frt 31 krt, 6. Segélyezésre 28 frt — kr, 7. Látékpapir 203 frt 60 kr, 8. Betét visszafizetése 214,165 frt 20 kr.

Pénztármaradék 47,150 frt 20 kr.

Összesen 826,393 frt, 73 kr,

Kolozsvárt, Január hó 31-ikén 1874.

Tauffer Ferencz, Geltech János,

igazgató. fő-könyvvezető.

Kozák Ede.

pénztárnok.

Felelős szerkesztő Szász Béla:

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül: **Revalesciere Du Barry** Londonból. (103—208)

73.621. sz. bizonyítvány

Egyetlen betegség sem képes a delicat Revalesciereh Du Barry-nak ellenállni, a mely gyógyszer és költség nélkül meggyógyít minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, vesemű-, nyálhátya-, léghúgy-, hudest és májbeteg, tuberculoset, aszkort, tüdővést, hurutot, emésztéshányt, dugulást, vérhast, álmatlanságot, gyengeséget, aranyért, viaskort, hidegláts, szédülést, vértolulást, fűlűgást, émelegést és hanyat még terheségg alatt is, diabetet, melancholiát, sorványaságot, közönyt, csuszt, sápkört. Kivonat 75000 bizonyítványból oly ayavalyák gyógyításáról, melyek minden gyógyszernek ellent állta

57942. sz. bizonyítvány.

Gleimaach, jul. 14. 1867. Isten után az ön Revalesciere Du Barry-jának köszönetem meggyógyulásomat borzasztó gyomor- és idegbajomtól.

Goder János,

a gleinehi esperes, provisor, u. p. Unterbergen

Klagenfurt mellett.

62.914 sz. bizonyítvány.

Westan, 14. sept. 1868. Mintán üdült aranyér, májbeteg és dugulás ellen éveken át mindenféle gyógyszert sikertelen használtam, későbbesenben önként Revalesciere-jéhez folyamodtam. Nem birom eléggé meghálálni istenemnek és önmek a természet ezen drága adományát, a mely reám néve kimondhatlan jótéteménynek lön.

Steinmann Ferencz

Táplálékban levén a humán, a Revalesciere által készített gyermeknek 50-szer olcsóbb a gyógyszernek. 1/2 fontos bádogszelvényben 1 frt. 50 kr., 1/4 font 50 kr., 2 font 4 frt. 50 kr., 5 font 10 frt. 24 font 36 frt. Revalesciere kétszeresült szelvényben 2 frt 50 kr. 4 frt. 50 kr. Revalesciere eszokoladeporban és táblákban 12 csésére 1 frt 50 kr. 24 csésére 2 frt 50 kr. 48 csésére 4 frt 50 kr. Porban 120 csésére 10 frt. 288 csésére 20 frt. 576 csésére 36 frt. Kapható Barry du Barry és társa által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyógyszerésznél és fűszeráraknál; a bécsi ház el is küld minden irányba postai utánvét vagy utalvány mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlynál, Dobroczenben: Mikolovits István „a Kigyóhoz” címzett gyógyszerárban. Dunaföldvárt: Naderha Pálnál, Brassóban: Fabiok Ede és Ikelitsnál. Gyula-Fehérvárt: Mihályos Zsigmond gyógyszerésznél. Marosvásárhelyt: Fogarassy Demeternél, Pesten Török Józsefnél. Temesvárt: Quirinyi Alajos és a városzergyárban.

